

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Τεύχος 235, Μάιος-Ιούνιος 2017

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ελληνική οικονομία και κοινωνία χρειάζονται σήμερα ένα αξιόπιστο σχέδιο απεμπλοκής από την κρίση χρέους και την οικονομική και κοινωνική κρίση. Στον πυρήνα αυτού του σχεδίου πρέπει να βρίσκονται οι αξίες, οι ιδέες και οι προτάσεις οικονομικής πολιτικής που πρωταρχικά υπηρετούν τους εργαζόμενους, τους ανέργους, την πλειονότητα της κοινωνίας. Το ρυθμιστικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας δεν είναι μόνο το μέσο προστασίας των εργαζομένων αλλά - όπως έχουμε δείξει στις εκθέσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - αποτελεί και θεσμικό μηχανισμό αναθέρμανσης της οικονομίας και δημιουργίας διατηρήσιμων συνθηκών οικονομικής μεγέθυνσης, απασχόλησης και κοινωνικής σταθερότητας. Στο τεύχος αυτό της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, αναδημοσιεύεται ένα μέρος της Έκθεσης του ΙΝΕ για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση, που αφορά τις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις καθώς και τις θέσεις της ΓΣΕΕ. Επιπλέον, δημοσιεύονται οι δραστηριότητες του ΙΝΕ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Παναγόπουλος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιώργος Αργείτης, Γιάννης Κουζής, Δημήτρης Κατσορίδας, Γιώργος Κολλιάς, Γιώργος Κρητικίδης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γιώργος Αργείτης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιουλιανού 24 Αθήνα, Τηλ: 210 8202247, Fax: 210 8202202

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ: www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** dkat@inegsee.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60,

Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811, www.kambili.gr

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ

Εισαγωγή

Η ελληνική οικονομία και κοινωνία χρειάζονται σήμερα ένα αξιόπιστο σχέδιο απεμπλοκής από την κρίση χρέους και την οικονομική και κοινωνική κρίση. Στον πυρήνα αυτού του σχεδίου πρέπει να βρίσκονται οι αξίες, οι ιδέες και οι προτάσεις οικονομικής πολιτικής που πρωταρχικά θα εξυπηρετούν τους εργαζομένους, τους ανέργους, την πλειονότητα της κοινωνίας. Το ρυθμιστικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας δεν είναι μόνο το μέσο προστασίας των εργαζομένων, αλλά -όπως έχουμε δείξει στις Εκθέσεις του ΙΝΕ ΓΣΕΕ- αποτελεί και θεσμικό μηχανισμό αναθέρμανσης της οικονομίας και δημιουργίας διατηρήσιμων συνθηκών οικονομικής μεγέθυνσης, απασχόλησης και κοινωνικής σταθερότητας.

Στο πλαίσιο αυτό η ΓΣΕΕ και τα ελληνικά συνδικάτα έχουν διατυπώσει προτάσεις πολιτικής για όλα τα μείζονα ζητήματα που αφορούν τις αλλαγές που έχουν γίνει και σχεδιάζονται να γίνουν στο ρυθμιστικό πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων και ευρύτερα στη λειτουργία της αγοράς εργασίας και έχουν αναπτύξει σειρά δράσεων

σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο με στόχο να θέσουν στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης και της οικονομικής πολιτικής τον εργαζόμενο άνθρωπο και την ποιότητα της εργασίας. Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζουμε τις βασικές θέσεις και τις προτάσεις των συνδικάτων για το ρυθμιστικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας, καθώς επίσης και για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας.

Η κατάσταση των εργασιακών δικαιωμάτων στην Ελλάδα την περίοδο 2010-2016¹

Μετά το 2009 και το ξέσπασμα της κρίσης χρέους επιβλήθηκαν στην Ελλάδα ΠΟΠ τα οποία προέβλεπαν την υλοποίηση οριζόντιων μόνιμων μέτρων λιτότητας. Τα μέτρα αυτά μείωσαν και υποβάθμισαν σημαντικά το επίπεδο των μισθών και των συντάξεων, παραβιάζοντας σε πολλές περιπτώσεις ακόμη και τα ακραία όρια αξιοπρεπούς διαβίωσης. Συγχρόνως, υπονομεύθηκε ευ-

1. Η ενότητα αυτή συνθέτει τεχνικά κείμενα της ΓΣΕΕ που έχουν δημοσιευτεί στα «Νομικά Δελτία» της την περίοδο 2010-2016.

θέως ο θεσμός των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και η δυνατότητα συλλογικών ρυθμίσεων που υποστηρίζονται επί μια εικοσαετία από τον επικουρικό μηχανισμό της διαιτησίας του ΟΜΕΔ. Εκτός από το νομοθετικό πεδίο, η πλήρης απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων στη χώρα μας ολοκληρώθηκε με την κατεδάφιση όλου του προστατευτικού πλέγματος κανόνων και δικαιωμάτων. Την εικόνα της θεσμικής καταστροφής συμπληρώνει η υποβάθμιση του ΣΕΠΕ τόσο σε ανθρωπινό δυναμικό όσο και σε υλικά μέσα, η οποία δυσκολεύει την επιτέλεση του ελεγκτικού του έργου σε μια εποχή που είναι αναγκαία και επιβεβλημένη η ουσιαστική και αποτελεσματική ενίσχυσή του.

Κατά την περίοδο 2010-2016, αφενός μέσω της προσφυγής της ΓΣΕΕ στα εθνικά δικαστήρια², αφετέρου με την κατάθεση καταγγελιών τόσο από τη Συνομοσπονδία όσο και από οργανώσεις-μέλη της σε ευρωπαϊκά και διεθνή ελεγκτικά όργανα³,

2. Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) Ολομ. υπ' αριθμ. 2307/2014 με την οποία κρίθηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 3, παρ. 1, 2 και 4 της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 6/2012 για την απαγόρευση μονομερούς προσφυγής σε διαιτησία αντίκεινται στο άρθρο 22, παρ. 2 του Συντάγματος.

3. Αποφάσεις και Εκθέσεις ευρωπαϊκών και διεθνών ελεγκτικών οργάνων και διαδικασιών για την κατάσταση εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων την περίοδο 2010-2016.

Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO)

- Έκθεση (365/2012) της τριμερούς Επιτροπής Συνδικαλιστικής Ελευθερίας (CFA, υπόθ. 2820).
- Τρεις Εκθέσεις (2011, 2013, 2014) της τριμερούς Επιτροπής Εφαρμογής Διεθνών Προτύπων (CAS).
- Έξι Εκθέσεις (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016) της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων (CEACR).
- Πολύ σημαντική ως προς την κατάσταση εφαρμογής στην Ελλάδα των κυρωμένων Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας ήταν η Έκθεση της Αποστολής Υψηλού Επιπέδου του ILO, η οποία επισκέφθηκε ως *fact finding mission* την Ελλάδα το Σεπτέμβριο του 2011, ύστερα από σχετική απόφαση της Διεθνούς Συνδιάσκεψης

τονίστηκε ότι τα οικονομικά επιχειρήματα τα οποία επικαλούνται για την εφαρμογή της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης

Εργασίας (Ιούνιος 2011).

Συμβούλιο της Ευρώπης (CoE)

- Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ, ECSR) στις Συλλογικές Προσφυγές 65/2011, 66/2011, 76/2012, 77/2012, 78/2012, 79/2012, 80/2012.

• ΕΕΚΔ, Έκθεση (Ιανουάριος 2016) για την πρόοδο εφαρμογής των αποφάσεων της (2015).

Ηνωμένα Έθνη (UN)

• Μηχανισμοί Ελέγχου (UN Treaty Bodies):

- Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Καταληκτικές Παρατηρήσεις στον Οικουμενικό Περιοδικό Έλεγχο (UPR, 2016).

- Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων: Καταληκτικές Παρατηρήσεις (CERD, 2016).

- Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα: Καταληκτικές Παρατηρήσεις (ICESCR, 2015).

- Επιτροπή για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών: Καταληκτικές Παρατηρήσεις (CEDAW, 2013).

• Ειδικές Διαδικασίες:

- Έκθεση Αποστολής στην Ελλάδα (30/11-8/12/2015) του Ανεξάρτητου Εμπειρογνώμονα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) Juan Pablo Bohoslavsky για τις επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους και άλλων σχετικών διεθνών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων των κρατών στην πλήρη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των οικονομικών, των κοινωνικών και των πολιτιστικών (υποβολή στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 29/2/2016).

- Έκθεση Αποστολής στην Ελλάδα (22-27 Απριλίου 2013) του Ανεξάρτητου Εμπειρογνώμονα του ΟΗΕ CERhas Lumina για τις επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους και άλλων σχετικών διεθνών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων των κρατών στην πλήρη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των οικονομικών, των κοινωνικών και των πολιτιστικών (υποβολή στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 11/3/2014).

ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ (μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης της συγγραφής της Ετήσιας Έκθεσης του ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2017)

• Συλλογική Προσφυγή της ΓΣΕΕ ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την εκτεταμένη παραβίαση δικαιωμάτων των εργαζομένων που κατοχυρώνονται από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (Υπόθεση 111/2014) - Μετά τη δημόσια ακρόαση της υπόθεσης στις 20 Οκτωβρίου αναμένεται η έκδοση της απόφασης.

• Τον Αύγουστο του 2016 η ΓΣΕΕ επικαιροποίησε την Προσφυγή της στην ελεγκτική διαδικασία του ILO για την παραβίαση σειράς Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας (ΔΣΕ).

στην Ελλάδα δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να αιτιολογήσουν ούτε την καθολική και πολλαπλή παρέμβαση του κράτους στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων ούτε την αποτυχία του κράτους να τηρεί στην πράξη την υποχρέωσή του να σέβεται τόσο το ελληνικό Σύνταγμα όσο και τα διεθνή πρότυπα προστασίας της εργασίας, τα οποία είναι δεσμευτικά για τη χώρα λόγω της κύρωσης των σχετικών διεθνών συμβάσεων. Όλες οι κυβερνήσεις της περιόδου 2010-2016 υπερέβησαν κατά πολύ αυτό που θεωρείται αναγκαίο και αποδεκτό όριο σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων, καθώς τα μονομερή μέτρα που επιβλήθηκαν σε βάρος τους:

- Εισηγάγαν ανεπίτρεπτους θεσμικούς περιορισμούς στο σύστημα ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων, με σοβαρές παρεμβάσεις στην ΕΓΣΣΕ και στις κλαδικές ΣΣΕ, οι οποίες επί δεκαετίες λειτουργούσαν στην εθνική έννομη τάξη ως ο πάγιος και αποτελεσματικός μηχανισμός διαμόρφωσης κατώτατων ορίων αποδοχών και όρων εργασίας.
- Παρενέβησαν στην «καρδιά» της ελεύθερης συνδικαλιστικής δράσης και εκπροσώπησης των εργαζομένων μέσω των σωματείων και των δημοκρατικά εκλεγμένων εκπροσώπων τους, αναθέτοντας σε κακέκτυπα μορφώματα εκπροσώπησης (τις «Ενώσεις Προσώπων») την αρμοδιότητα και την ευθύνη σύναψης επιχειρησιακής ΣΣΕ δεσμευτικής για όλους τους εργαζομένους.
- Δεν έχουν προσδιορισμένο και περιο-

ρισμένο χρονικό διάστημα, αλλά είναι μόνιμα, μολονότι το πρόγραμμα σταθεροποίησης έχει συγκεκριμένα χρονικά όρια και διάρκεια.

- Είναι δυσανάλογα και ακατάλληλα, και έχουν ληφθεί χωρίς να εξεταστούν με επάρκεια χρόνου και στοιχείων άλλες περισσότερο κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις.
- Είναι άνισα και ευνοούν τις διακρίσεις σε βάρος των εργαζομένων, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων, ανατρέποντας όχι μόνο τα δικαιώματά τους, αλλά και όλη τους τη ζωή - επαγγελματική, προσωπική και οικογενειακή.

Επιπλέον, η ΓΣΕΕ, διαθέτοντας συγκεκριμένα στοιχεία, έχει αναδείξει το σωρευτικό αποτέλεσμα και τις επιπτώσεις των μέτρων που επιβλήθηκαν, τα οποία αποδεδειγμένα οδηγούν στις βασικές επιδιώξεις των μνημονιακών πολιτικών που είναι:

- Η περαιτέρω αποδυνάμωση του θεσμικού ρόλου και της ρυθμιστικής παρέμβασης των συνδικάτων, στην οποία οδήγησαν οι κρατικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο των ΣΣΕ και σε θεμελιώδεις αρχές του εργατικού δικαίου (κατάργηση καθολικότητας ΕΓΣΣΕ, κατάργηση υποχρεωτικότητας και περιορισμός μετενέργειας των κλαδικών και των ομοιοεπαγγελματικών ΣΣΕ, κατάργηση αρχής ευνοϊκότερης ρύθμισης).
- Η κυριαρχία του διευθυντικού δικαιώματος σε μια αγορά εργασίας η οποία είναι ταυτόχρονα εξαιρετικά ευέλικτη και χωρίς προστασία για τους εργαζο-

μένους, καθώς έχουν καταργηθεί όλες οι ουσιαστικές θεσμικές εγγυήσεις για την παροχή αξιοπρεπούς εργασίας σε σταθερές θέσεις πλήρους απασχόλησης αορίστου χρόνου.

- Η αποδυνάμωση της δομής και της λειτουργίας των συνδικάτων και συνακόλουθα της συνοχής της συλλογικής εκπροσώπησης, καθώς τόσο ο σκοπός όσο και η επίπτωση των μέτρων είναι να επηρεάσουν αρνητικά την πρόθεση των εργαζομένων να αναπτύξουν συνδικαλιστική δράση και να γίνουν μέλη συνδικάτων, όταν η διαπραγματευτική δύναμη και ο ρόλος τους στην προστασία και στην προώθηση των οικονομικών, των εργασιακών και των κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων έχει υπονομευτεί σοβαρά.

Επισημαίνεται βέβαια ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής των Μνημονίων διεθνούς δανεισμού της χώρας από το 2010 έως και σήμερα, ο τριμερής κοινωνικός διάλογος έχει διαπιστωμένα εκφυλιστεί σε μια εξαιρετικά συνοπτική, συνήθως όψιμα ενημερωτική και συνεπώς εικονική διαδικασία, η οποία καταδεικνύει το εύρος της διαρκούς και ανεπίτρεπτης παρέμβασης των διεθνών δανειστών της χώρας και των ελληνικών κυβερνήσεων στη συλλογική αυτονομία των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών εμποδώνοντας ένα περιβάλλον ακύρωσης της κοινωνικής σύμπραξης.

Η ΓΣΕΕ στις επανειλημμένες προσφυγές της στα αρμόδια εθνικά και διεθνή δικαιο-

δοτικά και ελεγκτικά όργανα έχει επισημάνει τα ακόλουθα:

- i) Ο καταιγισμός διαδοχικών, περίπλοκων, αλληλοσυγκρουόμενων και αενάως τροποποιούμενων μέτρων λιτότητας άμεσης και συχνά αναδρομικής εφαρμογής έχει επιτείνει τη γενική ανασφάλεια, σε συνδυασμό με τα διαρκή εμπόδια πρόσβασης στη Δικαιοσύνη, ιδιαίτερα για τους οικονομικά ασθενείς, καταδεικνύοντας ότι η εθνική νομοθεσία δεν έχει την «ποιότητα» που απαιτείται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- ii) Η «ελληνική περίπτωση» σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των εργασιακών δικαιωμάτων χαρακτηρίζεται από συνεχείς παραβιάσεις σε θεμελιώδη δικαιώματα καθώς και από τη συσσώρευση των συνεπειών τους τόσο ως προς την προσήκουσα άσκηση των δικαιωμάτων όσο και ως προς το ίδιο το περιεχόμενο των δικαιωμάτων. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι δεν έχει ληφθεί κανένα μέτρο αποκατάστασης των διαπιστωμένων παραβιάσεων δικαιωμάτων, που προστατεύονται από διεθνή κείμενα δεσμευτικά για την Ελλάδα. Αντίθετα, υπήρξε νέα συμφωνία με το τρίτο Μνημόνιο του Αυγούστου του 2015 (και το συμπληρωματικό αυτού τον Ιούνιο του 2016) για επιβολή πρόσθετων μέτρων, χωρίς επιστροφή στο προϊσχύον πλαίσιο, ενώ οποιοδήποτε

- τε μέτρο αφορά τα εργασιακά και τα κοινωνικοασφαλιστικά θέματα συμφωνήθηκε να λαμβάνεται μόνο ύστερα από προηγούμενη συμφωνία με τους διεθνείς δανειστές της χώρας («Θεσμούς»).
- iii) Οι εξελίξεις στο εθνικό οικονομικό περιβάλλον, όπως επιτείνονται από τις διεθνείς οικονομικές πιέσεις και την απροθυμία των διεθνών πιστωτών να βρεθούν σταθερές και μακροχρόνιες λύσεις στην κρίση χρέους, έχουν οδηγήσει πλέον σε υπαρκτή διατάραξη των κοινωνικών ισορροπιών σε βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με πολλαπλές, αλυσιδωτές και παράλληλες επιπτώσεις στην εγγύηση άσκησης των κοινωνικών δικαιωμάτων μέσω της διακινδύνευσης των ατομικών και το αντίστροφο.
  - iv) Δεδομένης της καθολικότητας, του αδιαίρετου χαρακτήρα και της αλληλεξάρτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που επιβεβαιώνονται και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, τα κοινωνικά δικαιώματα αποτελούν προϋπόθεση για την ουσιαστική και αποτελεσματική άσκηση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Γι' αυτό η μείωση της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων επηρεάζει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους δημοκρατικούς θεσμούς.
  - v) Τουλάχιστον τρία ζητήματα επηρεάζουν την άσκηση μεγάλου εύρους δικαιωμάτων του ανθρώπου: Πρώτον, οι περιορισμοί στο πεδίο εφαρμογής των κοινωνικών δικαιωμάτων. Δεύτερον, η ουσιώδης απορρύθμιση του πλαισίου των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των ΣΣΕ ταυτόχρονα με τις παραβιάσεις σε θεμελιώδη συνδικαλιστικά δικαιώματα ως παράγοντες που επιτείνουν τις παραβιάσεις στα κοινωνικά δικαιώματα. Τρίτον, τα αυξανόμενα εμπόδια πρόσβασης στη Δικαιοσύνη των ατόμων που υφίστανται παραβιάσεις στα δικαιώματά τους.
  - vi) Το «σωρευτικό αποτέλεσμα» των διαδοχικών και εκτεταμένων μέτρων λιτότητας που έχουν επιβληθεί, αλλά και οι διαδικασίες μέσω των οποίων αυτά έχουν αποφασιστεί, έχει προκαλέσει και συνεχίζει να προκαλεί σημαντική υποβάθμιση του επιπέδου και των συνθηκών διαβίωσης ολόενα και αυξανόμενων τμημάτων του πληθυσμού στην Ελλάδα, ενώ είναι αποκαλυπτικό ως προς το γεγονός ότι η εφαρμογή αποκλειστικά οικονομικών λύσεων στην οικονομική και κοινωνική κρίση έχει οδηγήσει στην κατάρρευση της εσωτερικής ζήτησης και της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους, καταδικάζοντας τη χώρα σε μακροχρόνια οικονομική ύφεση και κοινωνική αστάθεια.
  - vii) Ύστερα από έξι χρόνια επιβολής και εφαρμογής μέτρων λιτότητας δεν έχει γίνει καμία επίσημη αξιολόγηση του κοινωνικού αντίκτυπού τους

(Human Rights Impact Assessment – HRIA), παρά τις επανειλημμένες προς τούτο συστάσεις και υποδείξεις των διεθνών ελεγκτικών οργάνων, ούτε βέβαια έχουν ληφθεί άμεσα και επαρκή διορθωτικά μέτρα καθώς και μέτρα αποκατάστασης γι' αυτούς που επηρεάστηκαν και συνεχίζουν να υφίστανται τις επιπτώσεις από τα μέτρα λιτότητας, ιδίως ως προς τα εργασιακά και τα κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματά τους. Σε καμιά δε περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τα λεγόμενα «μέτρα αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης» δεν είναι μέτρα αποκατάστασης της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολύ περισσότερο μέτρα εφαρμογής κοινωνικών δικαιωμάτων. Μάλιστα τα διεθνή όργανα ελέγχου, διαπιστώνοντας επανειλημμένα το έλλειμμα στοιχείων αντίκτυπου στις εκθέσεις της Ελλάδας για την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν αρκούνται μόνο στη σύσταση άμεσης διαμόρφωσης αυτού του μηχανισμού, αλλά με βάση τους διαθέσιμους δείκτες (π.χ. φτώχειας, αποκλεισμού, στοιχεία απασχόλησης και ανεργίας, ευέλικτων μορφών εργασίας, ελλείμματα ασφαλιστικών ταμείων) ζητούν να συνδεθεί ρητά η διαδικασία αυτή με την αποκατάσταση της απρόσκοπτης άσκησης των προστατευόμενων δικαιωμάτων μέσω της χωρίς άλλη καθυστέρηση αναθεώρησης των μέτρων, όχι μόνο για όσους έχουν ήδη πληγεί από αυτά, αλλά και

για όσους υπάρχει σημαντική διακινδύνευση να πληγούν.

viii) Σε κάθε περίπτωση, η παρατεταμένη εφαρμογή συνεχιζόμενων μέτρων λιτότητας, τα οποία στην πράξη έχουν μόνιμο χαρακτήρα⁴:

- Έχει οδηγήσει σε υποβάθμιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τελικά σε μη πραγμάτωσή τους.
- Έχει αντιστρέψει την ιεράρχηση των αξιών και των στόχων της ΕΕ, δίνοντας προτεραιότητα στους δημοσιονομικούς στόχους σε βάρος θεμελιωδών κοινωνικών αξιών και διαταράσσοντας τη δίκαιη ισορροπία οικονομικών και κοινωνικών στόχων κατά την εφαρμογή εθνικής πολιτικής ανάκαμψης από την κρίση χρέους.
- Υπονομεύει τη δυνατότητα της Πολιτείας να εγγυηθεί βασικά οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα εξαιτίας των δραστικών περικοπών στις κοινωνικές δαπάνες.
- Έχει οδηγήσει στην εγκαθίδρυση ενός περιβάλλοντος εκτεταμένων και μόνιμων παραβιάσεων των διεθνώς κατοχυρωμένων εργασιακών δικαιωμάτων και συνακόλουθα στην υπερδιόγκωση της αδήλωτης και της ψευδώς δηλωμένης εργασίας και του άτυπου τομέα της οικονομίας, στην εκτίναξη των παραβιάσεων της νομοθεσίας και στην εμπέδωση καταστάσεων εργασιακής ανισότητας, παρανομίας και βίας, που οφείλονται

4. Βλ. σχετικά ΕΕΔΑ (2015).

κυρίως στον σοβαρό αντίκτυπο της κατάργησης της συλλογικής προστασίας των εργαζομένων μέσω ΣΣΕ, κυρίως αυτών που περιέχουν ενιαίους και ισότιμους όρους εργασίας (όπως η ΕΓΣΣΕ και οι κλαδικές ΣΣΕ, όταν κηρύσσονται γενικά υποχρεωτικές) σε συνδυασμό με τη γενική αποδυνάμωση των θεμελιωδών συνδικαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων.

- Έχει αποδομήσει το κοινωνικό κράτος και εντείνει την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου του λαού, με αποτέλεσμα να φτωχοποιείται και να εξαθλιώνεται ολοένα και μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού, να διευρύνεται το κοινωνικό χάσμα και να διαρρηγνύεται ο κοινωνικός ιστός, όπως τονίζεται και από τα διεθνή ελεγκτικά όργανα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Έχει ενισχύσει ακραία και μισαλλόδοξα στοιχεία και κλονίζει τους δημοκρατικούς θεσμούς.
- Διαβρώνει τα θεσμικά θεμέλια της ΕΕ ως μια ένωσης λαών που στηρίζεται στο σεβασμό και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ισότητας και της αλληλεγγύης.

Τα διεθνή ελεγκτικά όργανα, μέσα από σημαντικές αποφάσεις αλλά και διαρκείς παρατηρήσεις προς τις ελληνικές κυβερνήσεις, έχουν διαπιστώσει τον διαρκή χαρακτήρα της παραβίασης των διεθνών κανόνων προστασίας για σειρά ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων και τα ερ-

γασιακά και τα συνδικαλιστικά δικαιώματα, τονίζουν τη βαθιά τους ανησυχία για την επίπτωση των μέτρων λιτότητας στα θεμελιώδη, και κυρίως στα κοινωνικά, δικαιώματα και εκφράζουν τη μεγάλη τους απογοήτευση για το ότι δεν υπάρχει συμμόρφωση στις αποφάσεις και στις συστάσεις τους, με αποτέλεσμα η κατάσταση στην Ελλάδα να είναι διαρκώς επιδεινούμενη.

Οι διαπιστωμένες παραβιάσεις αποκαλύπτουν το ασφυκτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο τα εργασιακά δικαιώματα έχουν εγκλωβιστεί εξαιτίας των επανειλημμένων και εκτεταμένων κρατικών παρεμβάσεων, μέσω μέτρων μόνιμου χαρακτήρα, ανάμεσα σε άλλα:

- Στο σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων και ΣΣΕ, όπως είχε θεμελιωθεί με το Ν. 1876/1990, όπως: i) παρεμβάσεις στο θεσμό, στη διαδικασία και στο περιεχόμενο της ΕΓΣΣΕ, με την οποία ρυθμίζονταν τα κατώτατα όρια αμοιβής και εργασίας για όλους τους εργαζομένους στην ελληνική επικράτεια, και συνακόλουθα στη συλλογική αυτονομία των εργαζομένων και των εργοδοτών να διαμορφώνουν, χωρίς την παρέμβαση του κράτους και ύστερα από ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, τους όρους παροχής της εργασίας και ii) την ουσιαστική κατάργηση του κλαδικού επιπέδου συλλογικής διαπραγμάτευσης ως αποτέλεσμα της κατάργησης της επέκτασης της ισχύος των κλαδικών ΣΣΕ και της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης.

- Στα συνδικαλιστικά δικαιώματα με έναν διπλό τρόπο: Πρώτον, με τη θεσμική τους αποδυνάμωση, επιπλέον των όσων αναφέρονται παραπάνω και μέσω της χορήγησης δικαιώματος σύναψης επιχειρησιακών ΣΣΕ (και μάλιστα με δυνατότητα δυσμενούς απόκλισης από τις ευνοϊκότερες κλαδικές ΣΣΕ) σε συλλογικά μορφώματα, τις «Ενώσεις Προσώπων», τα οποία δεν έχουν τις εγγυήσεις δημοκρατικής εκλογής και ανεξαρτησίας που πληρούν τα συνδικάτα. Δεύτερον, μέσω της λειτουργικής τους αποδυνάμωσης μέσω της επιβολής κλεισίματος το 2012 του Οργανισμού Εργατικής Εστίας (ΟΕΕ), του οποίου η χρηματοδότηση γινόταν αποκλειστικά από εισφορές των εργαζομένων, άρα δεν επιβάρυνε τον κρατικό προϋπολογισμό και μέσω του οποίου διασφαλιζόταν με αυστηρές προϋποθέσεις το κόστος της ελάχιστης λειτουργίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων για την εκπλήρωση του κοινωνικού τους έργου.
- Στο εύρος της μείωσης του κατώτατου μισθού και στον τρόπο εφαρμογής του μέτρου αυτού σε όλους τους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών.
- Στην επέκταση της δοκιμαστικής περιόδου στον ένα (1) χρόνο στις συμβάσεις αορίστου χρόνου, παράλληλα με την κατάργηση του δικαιώματος αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης κατά τη διάρκειά της.
- Στην εισαγωγή διαδοχικών και παράλληλων μέτρων απορρύθμισης των εργασιακών δικαιωμάτων ταυτόχρονα στο

ατομικό και στο συλλογικό επίπεδο εργατικής προστασίας και η συνακόλουθη επίπτωση της επιβληθείσας ευελιξίας στην αμοιβή και στους όρους εργασίας των εργαζομένων, όπως και οι δυσανάλογες επιπτώσεις της απορρύθμισης αυτής στην απασχόληση ευάλωτων ομάδων, όπως οι νέοι εργαζόμενοι, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρία, οι εργαζόμενοι πλησίον της σύνταξης.

- Στη μη παράλληλη ενίσχυση, αν όχι υποβάθμιση, του ΣΕΠΕ, τόσο σε κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό όσο και σε υλικά μέσα για την επιτέλεση του ελεγκτικού του έργου, γεγονός που συμπληρώνει την εικόνα της εργασιακής ζούγκλας που έχει διαμορφωθεί στη χώρα.

Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων έχει τύχει περιθωριακής ή ανύπαρκτης προσοχής στις διαδικασίες που αφορούν τη στρατηγική εξόδου από την κρίση χρέους, ενώ είναι θεμιτή και νομιμοποιημένη η πραγματική ωφέλεια των μέτρων υπέρ του κοινωνικού συνόλου και η εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος με όρους οικονομικής βιωσιμότητας, κοινωνικής αποτελεσματικότητας και αειφορίας, που θα εγγυώνται την ανάκαμψη και την ανάπτυξη με όρους διατηρησιμότητας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Η κυβέρνηση και οι θεσμοί είναι υπόλογοι γι' αυτή την κατάσταση και πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα αποκατάστασης για την ανεμπόδιστη άσκηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανάμεσα στα οποία αυτά που σχετίζονται με την εργασία και την κοινωνική ασφάλιση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

31 Μαΐου 2017

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Απόστολος Καψάλης) σε Ημερίδα που διοργάνωσε η Εκτελεστική Επιτροπή της Α.Δ.Ε.Δ.Υ., το Κοινωνικό Πολύκεντρο και το Νομαρχιακό Τμήμα Ηρακλείου με θέμα: «Εξελίξεις στις Εργασιακές Σχέσεις και στην Κοινωνική Ασφάλιση».

17-19 Μαΐου 2017

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Γ. Αργείτης και Χρ. Τριανταφύλλου) στην ετήσια Διάσκεψη του Δικτύου Συνδικαλιστικών Ερευνητικών Ινστιτούτων (TURI), που διοργάνωσε στο Λονδίνο το Ευρωπαϊκό Συνδικαλιστικό Ινστιτούτο (ETUI) με θέματα εργασιών: Εργασιακές σχέσεις & κοινωνικός διάλογος στο Ην. Βασίλειο, προκλήσεις για τα συνδικάτα στην Ευρώπη, επιπτώσεις του Brexit, ευρωπαϊκά συνδικάτα την περίοδο της κρίσης (Ιταλία, Γερμανία, Πολωνία), ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, κοινωνική διάσταση της ΟΝΕ και εμπλοκή κοινωνικών εταίρων στο ευρωπαϊκό εξάμηνο, κατώτατοι μισθοί & μισθοί διαβίω-

σης στην Ευρώπη, κρίση της συλλογικής διαπραγμάτευσης (Πορτογαλία, Ελλάδα) και πρόσφατα ερευνητικά προγράμματα μελών του δικτύου. Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ, Χρ. Τριανταφύλλου έκανε εισήγηση με θέμα: «Διάβρωση συλλογικής διαπραγμάτευσης και μισθών στην Ελλάδα την περίοδο της κρίσης».

10-12 Μαΐου 2017

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Απόστολος Καψάλης) στο ευρωπαϊκό σεμινάριο, που συνδιοργανώθηκε στη Λεμεσό από την κυπριακή συνομοσπονδία ΔΕΟΚ και το Ευρωπαϊκό Κέντρο για Θέματα Εργαζομένων-EZA, με θέμα: «Η ίση και δίκαιη μεταχείριση των εργαζομένων στο πλαίσιο της αρχής της ελεύθερης μετακίνησης και η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας: ο κοινωνικός διάλογος και ο ρόλος και οι προκλήσεις του συνδικαλιστικού κινήματος». Το θέμα εισήγησης του Α. Καψάλη ήταν: «Η ελληνική μάχη για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας: προκλήσεις και μαθήματα προς εξαγωγή».

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34
Κωδ. 3385